

Sygn. akt II Ca 199/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 maja 2019 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Tryb. Wydział II Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący	SSO Jarosław Gołębiowski
Sędziowie	SSA w SO Arkadiusz Lisiecki SSO Paweł Hochman (spr.)
Protokolant	st. sekr. sąd. Alicja Sadurska

po rozpoznaniu w dniu 6 maja 2019 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie sprawy z powództwa (...) Sp. z o.o. w W.

przeciwko M. K.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Piotrkowie Tryb.

z dnia 17 stycznia 2019 roku, sygn. akt I C 1644/18

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu w Piotrkowie Tryb. do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach procesu za instancję odwoławczą.

Sygn. akt II Ca 199/19

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 4 czerwca 2018 r. wniesionym do Sądu Rejonowego w Piotrkowie Trybunalskim, powód (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. wniósł o zasądzenie od pozwanego M. K. kwoty 1155 zł. wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, a także o zasądzenie kosztów procesu.

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, że pozwany stał się członkiem (...) w G., obejmując tym samym udziały o łącznej wartości nominalnej 1155 zł. Powód wskazał, że podstawę prawną dochodzonych przez niego kwot stanowi § 57 ust. 5 Statutu (...) w G. oraz art. 26 ust. 3 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo - kredytowych. Powyższe regulacje mają zastosowania w niniejszej sprawie w związku z ujawnioną stratą bilansową Kasy za rok 2014. Powyższe determinowało wydanie w dniu 28 października 2016 r. przez syndyka masy upadłości decyzji nr (...), w której ustalono, iż członkowie (...) ponoszą odpowiedzialność za stratę bilansową Kasy za rok 2014, w ten sposób, że każdy z członków kasy zobowiązany jest do dopłaty 100% wartości posiadanych i objętych udziałów. Ponadto postanowieniem z dnia 11 stycznia 2018 r. wydanym przez Sąd Rejonowy Gdańsk - Północ w Gdańsku, VI Wydział Gospodarczy w

sprawie o sygn. akt VI GUp 25/14 wyrażono zgodę na zbycie w postępowaniu upadłościowym wierzytelności z tytułu odpowiedzialności członków Kasy określonych decyzją syndyka masy upadłości z dnia 28 października 2016 r. Zatem powód dochodzi wierzytelności na podstawie umowy cesji z dnia 23 maja 2018 r.

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 13 września 2018 r. wydanym w sprawie o sygn. akt I Nc 2012/18 przez referendarza sądowego nakazano pozwanemu zapłatę kwot dochodzonych przez powoda.

Od powyższego nakazu zapłaty pozwany wywiódł sprzeciw, w którym zaskarżył orzeczenie w całości i wniósł o oddalenie powództwa, a nadto podniósł zarzut przedawnienia.

W uzasadnieniu swoich twierdzeń pozwany wskazał, że przystąpienie do Kasy wiązało się z zawarciem umowy pożyczki, którą spłacił w całości. Jednocześnie w chwili zawierania umowy pozwany został poinformowany, iż obejmuje jeden obowiązkowy udział o wartości 1,00 zł stąd w ocenie pozwanego żądanie kwoty 1.154,98 zł jest całkowicie niezasadne. W dalszej kolejności pozwany podał, że członkostwo w Kasie powinno ustać z dniem spłaty pożyczki, tj. 30 lipca 2014 r.

W odpowiedzi na sprzeciw powód podtrzymał w całości żądanie pozwu, a ponadto rozwinął dotychczasową argumentację i odniósł się do zarzutów pozwanego wskazując, iż zgodnie z § 12 ust. 2 Statutu (...) w G. wpisowe wynosi 1 zł., zaś wysokość jednego udziału – 10 zł. Pozwany w deklaracji członkowskiej zadeklarował zaś objęcie 116 udziałów o łącznej wartości nominalnej 1160 zł. Ponadto powołując się na treść § 15 i § 16 Statutu Kasy powód przytoczył przesłanki ustania członkostwa w Kasie oraz sposób wystąpienia członka z Kasy, wskazując jednocześnie, iż pozwany w dalszy ciąg pozostaje członkiem (...) w G..

Wyrokiem z dnia 17 stycznia 2019 r. Sąd Rejonowy w Piotrkowie Trybunalskim orzekł o oddaleniu powództwa.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 24 czerwca 2013 r. pozwany M. K. zawarł ze (...) z siedzibą w G. umowę pożyczki nr (...) na kwotę 44.000 zł na okres od dnia 24 czerwca 2013 r. do dnia 8 października 2021 r.

Pozwany M. K. spłacił zobowiązanie finansowe w całości w dniu 30 lipca 2014 r.

(...) w G. funkcjonuje w oparciu o statut z dnia 27 października 2012 r. Zgodnie z § 57 ust. 5 statutu odpowiedzialność członków za starty powstałe w kasie jest równa podwójnej wysokości wpłaconych udziałów.

Postanowieniem z dnia 26 września 2014 r. wydanym przez Sąd Rejonowy Gdańsk-Północ w Gdańsku Wydział VI Gospodarczy w sprawie VI GU 131/14, ogłoszono upadłość dłużnika (...) w G. z możliwością zawarcia układu. Postanowieniem z dnia 20 listopada 2014 r. wydanym przez Sąd Rejonowy Gdańsk - Północ w Gdańsku w sprawie VI GUp 25/14 zmieniono punkt 1 postanowienie z dnia 26 września 2014 r. w zakresie sposobu prowadzenia postępowania upadłościowego z postępowania z możliwością zawarcia układu na postępowanie obejmujące likwidację majątku upadłego.

M. K. w dniu 24 czerwca 2013 r. złożył deklarację członkowską w (...)w G.. W podpisanej deklaracji M. K. zobowiązała się wnieść co najmniej 1 udział obowiązkowy.

Z § 12 ust. 1 statutu (...) w G. wynika, że wysokość jednego udziału wynosi 10 złotych.

Decyzją z dnia 28 października 2016 r. o numerze (...)Syndyk masy upadłości (...) w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w G., działając na podstawie art. 26 ust. 3 ustawy o (...) w związku z § 57 ust. 5 Statutu stwierdził, że członkowie (...) w G. ponoszą odpowiedzialność za stratę bilansową kasy oraz określili ich odpowiedzialność za stratę bilansową kasy za rok 2014 w podwójnej wysokości wpłaconych udziałów, tj. w ten sposób, że każdy członek kasy zobowiązany jest do dopłaty 100% wartości posiadanych i wpłaconych udziałów.

W dniu 19 marca 2018 r. Syndyk masy upadłości (...) w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w G. zawarł z Kancelarią Doradztwa (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. umowę cesji wierzytelności przysługujących (...) w G..

W dniu 23 maja 2018 r. Kancelaria Doradztwa (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. zawarła z powodem (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. umowę cesji wierzytelności przysługujących Cedentowi (...) w G..

W dniu 23 marca 2018 r. poprzednik powoda - Kancelaria Doradztwa (...) sp. z o.o. skierował do pozwanego M. K. wezwanie do zapłaty.

Sąd Rejonowy wyjaśnił, że powyższy stan faktyczny ustalony został w oparciu o wyszczególnione dowody z dokumentów.

Sąd zauważył, iż pośród załączonych dokumentów brak jest deklaracji członkostwa pozwanego w Kasie oraz uchwały Zwyczajnego Zebrania Przedstawicieli Członków (...) z dnia 17 czerwca 2013 r. Powyższe rzutuje na rozstrzygnięcie w sprawie, tym bardziej, iż Sąd podjął wątpliwości, co do treści uchwały Zwyczajnego Zebrania Przedstawicieli Członków (...) w G. z dnia 17 czerwca 2013 r. podjętej w przedmiocie podwyższenia wartości udziału z 1 zł na 10 zł, której powód nie przedłożył do akt sprawy, za wyjątkiem załącznika do uchwały, tj. tekstu jednolitego zmienionego już Statutu (...) z siedzibą w G..

W konsekwencji Sąd Rejonowy uznał powództwo za nieuzasadnione.

Zważył, że rozważania zacząć należy od poczynienia kilku ogólnych uwag w przedmiocie statusu spółdzielczych kas oszczędnościowo - kredytowych. Podmioty te działają w oparciu o przepisy ustawy z dnia 5 listopada 2009 roku o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz. U. z 2009 r. poz. 855 ze zm.; dalej jako „ustawa o (...)”) oraz ustawy z dnia 16 września 1982 roku - Prawo spółdzielcze (Dz. U. z 1982 r. Nr 30, poz. 210 ze zm.; dalej jako „u.p.s.”), do stosowania której w zakresie nieuregulowanym odesłanie zawiera art. 2 ustawy o (...). Zgodnie z treścią art. 2 i 3 ust. 1 ustawy o (...), spółdzielcza kasa oszczędnościowo -kredytowa jest spółdzielnią, której podstawowym celem jest gromadzenie środków pieniężnych wyłącznie swoich członków, udzielanie im pożyczek i kredytów, przeprowadzanie na ich zlecenie rozliczeń finansowych oraz pośredniczenie przy zawieraniu umów ubezpieczenia na zasadach określonych w ustawie z dnia 22 maja 2003 r. o pośrednictwie ubezpieczeniowym. Ponadto, w ślad za art. 1 § 1 u.p.s. dodać należy, że spółdzielnia, a więc i spółdzielcza kasa oszczędnościowo – kredytowa, jest dobrowolnym zrzeszeniem nieograniczonej liczby osób, o zmiennym składzie osobowym i zmiennym funduszu udziałowym, które w interesie swoich członków prowadzi wspólną działalność gospodarczą.

Wskazać należy, iż załączony do akt sprawy materiał dowody, w świetle podniesionych przez pozwanego zarzutów, w szczególności zarzutu braku wykazania ilości objętych przez pozwanego udziałów, nie jest wystarczający do wydania rozstrzygnięcia zgodnego z żądaniem pozwu. Przede wszystkim brak jest w aktach sprawy deklaracji członkostwa pozwanego w Kasie, określającej jednocześnie ilość objętych przez M. K. udziałów w (...). Powyższe ma decydujące znaczenie dla wysokości ewentualnej odpowiedzialności pozwanego za stratę bilansową Kasy za rok 2014.

Ponadto, nawet jeśli stanowisko powoda w tym zakresie byłoby zasadne, to Sąd powziął wątpliwości, co do treści uchwały Zwyczajnego Zebrania Przedstawicieli Członków (...) w G. z dnia 17 czerwca 2013 r. podjętej w przedmiocie podwyższenia wartości udziału z 1 zł na 10 zł oraz co do wydanej w oparciu o powyższe decyzji Syndyka masy upadłości (...) w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w G. z dnia 28 października 2016 r.

W tym zakresie Sąd podniósł, że wziął pod uwagę dwie kwestie. Po pierwsze, czy roszczenie o zapłatę udziałów w podwójnej wysokości powstaje z mocy prawa wraz ze stwierdzeniem straty bilansowej, czy też podstawą takiego roszczenia jest stosowna uchwała organu prawodawczego Kasy, a po drugie, czy syndyk masy upadłości Kasy ma kompetencję do tego, aby swoją decyzją wydaną już po ogłoszeniu upadłości zobligować członków Kasy do uiszczenia udziałów w podwójnej wysokości.

Przechodząc do pierwszego z zarysowanych problemów, Sąd stoi na stanowisku, przy oczywistym założeniu, że do statutu spółdzielczej kasy oszczędnościowo – kredytowej został skutecznie wprowadzony zapis transponujący treść art. 26 ust. 3 ustawy o (...), że do zobowiązania członków kasy niezbędna jest uchwała walnego zgromadzenia spółdzielni podjęta w tym przedmiocie. W niniejszej sprawie, stosowne uprawnienie Zwyczajnego Zebrania Przedstawicieli Członków (...) w G. znajdowało oparcie w treści § 26 pkt 4 w zw. z § 57 ust. 5 Statutu oraz art. 38 § 1 pkt 4 w zw. z art. 37 § 1 i § 2 oraz art. 36 ust. 3 i art. 2 ustawy o (...). Nie sposób zaakceptować stanowiska powoda, że powstanie wierzytelność spółdzielni określonej w przepisach art. 27 § 5 i art. 135 u.p.s. oraz art. 26 ust. 3 ustawy o (...) i § 57 ust. 5 statutu kasy następuje z mocy prawa w chwili powstania straty bilansowej przekraczającej wysokość funduszu zasobowego kasy. W ocenie Sądu, pogląd taki jest nie do pogodzenia z interesami członków Kasy, a także z treścią przepisów ustawy – Prawo spółdzielcze. Zauważyć należy, że powstanie wierzytelności statuującej dodatkową odpowiedzialność członków kasy już tylko z mocy samego prawa bez wymogu uprzedniego powzięcia uchwały nie pozwala w należyty sposób respektować prawa członków do udziału w decydowaniu o sprawach spółdzielczej kasy oszczędnościowo - kredytowej, ważkich dla tych członków o tyle, że dotyczących ich odpowiedzialności majątkowej. Poza tym, nastąpienie skutku ex lege nie daje odpowiedzi co do tego, do jakiej wysokości wniesionego dotychczas udziału będzie kształtowała się dodatkowa odpowiedzialność członków kasy. W tym zakresie niezbędna jest uchwała organu prawodawczego kasy, którym zgodnie z art. 38 § 1 w zw. z art. 37 § 1 i § 2 u.p.s. jest zebranie przedstawicieli. Mając na względzie treść art. 26 ust. 3 ustawy o (...), a także § 57 ust. 5 Statutu (...) uchwała taka jest niezbędna do przesądzenia następujących kwestii: czy za poprzedni rok bilansowy w ogóle zanotowana została strata bilansowa, do jakiej wysokości strata ta została skompensowana wskutek zaliczenia na jej poczet funduszu zasobowego oraz funduszu udziałowego w trybie art. 26 ust. 2 ustawy o (...), do jakiej wysokości istnieje rzeczywista potrzeba wniesienia dodatkowych wkładów, a także określenia wysokości dodatkowej odpowiedzialności i terminów uiszczenia (wymagalności) kwot pieniężnych z tytułu tej odpowiedzialności. Uchwała ta ma zatem na celu stwierdzenie zaistnienia warunków do zastosowania powyższych przepisów, a także określenie wysokości dodatkowej odpowiedzialności członków kasy z tytułu straty bilansowej. Poza tym, w interesie członków spółdzielni zastrzeżony został ustawowo tryb odwoławczy od uchwał organów kasy przewidziany w treści art. 42 § 4 u.p.s. W drodze odwołania członkowie mogą kwestionować tak sam tryb zwołania walnego zgromadzenia, quorum głosowania, a przede wszystkim zgodność podjętej uchwały z przepisami ustaw (art. 42 § 2 u.p.s.), statutu, a także to, czy uchwała nie jest sprzeczna z dobrymi obyczajami lub nie godzi w interesy spółdzielni albo ma na celu pokrzywdzenie jej członka (art. 42 § 3 u.p.s.). Tak też uważa R. Adamus ([w:] Czy syndyk spółdzielczej kasy oszczędnościowo – kredytowej może dochodzić od jej członków uzupełnienia straty bilansowej?, Doradca Restrukturyzacyjny, 2018, nr 13, str. 36-44).

Podsumowując powyższe rozważania Sąd Rejonowy stwierdził, że warunkiem powstania wierzytelności pieniężnej z tytułu zobowiązania członków kasy do wniesienia dodatkowych udziałów w sytuacji wystąpienia straty bilansowej jest podjęcie skutecznej i ważnej uchwały przez walne zgromadzenie spółdzielni. Tożsamy pogląd zaprezentowany został przez M. Możdżenia ([w:] A. J. Witosz (red.), Prawo upadłościowe. Komentarz, 2017, LEX, komentarz do art. 441a, uwaga 14) oraz przez R. Adamusa ([w:] Czy syndyk ...).

W przedmiotowym stanie faktycznym brak przedłożenia uchwały Zwyczajnego Zebrania Przedstawicieli Członków (...) w G. z dnia 17 czerwca 2013 r. nie pozwala, zdaniem Sądu meriti stwierdzić, iż do powstania wierzytelności wobec pozwanego w ogóle doszło.

Ponadto za tym drugim autorem, Sąd Rejonowy zauważył, że tryb pokrywania straty bilansowej kasy przewidziany w art. 26 ust. 3 ustawy o (...) stanowi wyjątek od zasady ogólnej wskazanej w art. 26 ust. 2 ustawy, zgodnie z którym straty bilansowe kas pokrywane są z funduszu zasobowego, a w części przekraczającej fundusz zasobowy - z funduszu udziałowego. Dodał, że przepis art. 26 ust. 3 ustawy o (...) stanowi wyjątek od zasady określonej w art. 19 § 2 u.p.s., zgodnie z którą odpowiedzialność członka spółdzielni jest ograniczona do wysokości zadeklarowanych udziałów. Przy czym jednocześnie z przepisów ustawy o (...) nie wynika wyłączenie obowiązywania przepisu art. 19 § 3 u.p.s., w myśl którego członek spółdzielni nie odpowiada wobec wierzycieli spółdzielni za jej zobowiązania. Zaakcentować n pogląd wyrażony przez R. Adamusa ([w:] Czy syndyk ..., str. 38, 41), że nadzwyczajny sposób pokrycia straty bilansowej

przewidziany w art. 26 ust. 3 ustawy o (...) może mieć zastosowanie tylko wówczas, gdy istnieją widoki na zachowanie zwykłej działalności i celu działania kasy, jakim jest gromadzenie środków pieniężnych wyłącznie swoich członków, udzielanie im pożyczek i kredytów, a ten odpada w sytuacji ogłoszenia upadłości kasy i zostaje zastąpiony celem w postaci maksymalizacji zaspokojenia wierzycieli upadłego (R. A., Czy syndyk ..., str. 38, 41). Ponadto, jak zauważa autor, w stanach nadzwyczajnych w działalności kas następuje wyłączenie zasad ogólnych prowadzenia ich gospodarki finansowej, wskazując również na brzmienie art. 26 ust. 4 ustawy o (...), który odnosi się do sytuacji, gdy w kasie realizowany jest program naprawczy.

Zauważył, że ze zwykłym trybem działania kasy nie mamy do czynienia w przypadku (...)w G., skoro od dnia 26 września 2014 r. Kasa została postawiona w stan upadłości układowej, a następnie od dnia 20 listopada 2014 r. - w stan upadłości likwidacyjnej. Bezsporne jest przy tym, że statutowy organ Kasy nie podjął uchwały w przedmiocie sposobu pokrycia straty bilansowej kasy za rok bilansowy 2014 jeszcze przed powstaniem tej straty, a także przed ogłoszeniem upadłości Kasy, zaś sama decyzja w przedmiocie zobowiązania członków (...) do wniesienia udziałów w podwójnej wysokości wydana została dopiero w dniu 28 października 2016 r. przez syndyka masy upadłości Kasy.

Wreszcie, w celu udzielenia odpowiedzi na pytanie, czy syndyk masy upadłości Kasy ma kompetencję do tego, aby swoją decyzją wydaną już po ogłoszeniu upadłości zobligować członków Kasy do uiszczenia udziałów w podwójnej wysokości, Sąd Rejonowy spostrzegł, że od chwili ogłoszenia (...) jej status prawny musi być analizowany z uwzględnieniem przepisów ustawy z dnia 28 lutego 2003 roku – Prawo upadłościowe (Dz. U. z 2003 r. Nr 60, poz. 535 ze zm.; dalej jako „p.u.”), w tym w szczególności art. 426-441 w zw. z art. 441a tej ustawy, a także art. 130-136 u.p.s. Spośród wskazanych przepisów uwagę należy zwrócić na treść art. 134 u.p.s., art. 433 pkt 1 p.u. Zgodnie z pierwszym z przywołanych przepisów, przepisy o organach spółdzielni stosuje się także podczas postępowania upadłościowego, jeżeli z przepisów prawa upadłościowego nie wynika inaczej. Z kolei, z art. 433 pkt 1 p.u. w zw. z art. 441a p.u. wynika, że z dniem ogłoszenia upadłości organy zarządzające i nadzorcze kasy ulegają rozwiązaniu. Jak zauważa M. Możdżeń ([w:] A. J. Witosz (red.), Prawo upadłościowe. Komentarz, 2017, LEX, komentarz do art. 441a, uwaga 14), następujący z mocy art. 433 pkt 1 p.u. skutek w postaci rozwiązania organów kasy nie dotyczy organu uchwałodawczego kasy, a więc walnego zgromadzenia i z tej już tylko przyczyny, zdaniem tego autora, syndyk nie ma kompetencji do tego, by swoją decyzją zastąpić stosowną uchwałą walnego zgromadzenia kasy. Innych przyczyn braku kompetencji syndyka na tym polu dopatruje się R. Adamus ([w:] Czy syndyk...), który wskazuje, że syndykowi nie przysługuje roszczenie o dokapitalizowanie spółki w sytuacji ogłoszenia jej upadłości i w sytuacji nie podjęcia przez walne zgromadzenie kasy prawomocnej uchwały w oparciu o przepis statutu transponujący art. 26 ust. 3 ustawy o (...). W ocenie tego autora, tylko w sytuacji, gdyby wynikające ze stosownej uchwały organu kasy zobowiązanie skutecznie powstało przed ogłoszeniem upadłości, syndykowi przysługiwałby niezaprzeczalny tytuł prawny do dochodzenia roszczeń pieniężnych na pokrycie straty bilansowej. Zatem w braku takiej uchwały, syndyk nie posiada tytułu prawnego do dochodzenia roszczeń przeciwko członkom kasy z tytułu ich dodatkowej odpowiedzialności.

Powyższe rozważania doprowadziły Sąd do konkluzji, że syndyk masy upadłości Kasy nie był uprawniony do wydania decyzji z dnia 28 października 2016 r. w zakresie w jakim stwierdził, że członkowie (...) w G. ponoszą odpowiedzialność za stratę bilansową kasy oraz określił ich odpowiedzialność za stratę bilansową kasy za rok 2014 w podwójnej wysokości wpłaconych udziałów, tj. w ten sposób, że każdy członek kasy zobowiązany jest do dopłaty 100% wartości posiadanych i wpłaconych udziałów. Sąd podzielił przy tym słuszne zapatrywania powołanych wyżej autorów, co do przyczyn braku kompetencji syndyka w tym przedmiocie. W ocenie Sądu próba zobowiązania członków Kasy do pokrycia straty bilansowej za rok 2014 narusza wynikającą z art. 19 § 3 u.p.s. zasadę nieodpowiedzialności członków Kasy za jej zobowiązania. Postępowanie powoda, który decyzję w przedmiocie tej odpowiedzialności podjął dopiero półtora roku po ogłoszeniu upadłości Kasy w sposób ewidentny świadczy o tym, że zobowiązanie do poniesienia zwiększonej odpowiedzialności służyło tylko i wyłącznie powiększeniu zasobów masy upadłości Kasy i przeznaczaniu jej na zaspokojenie wierzycieli. Przesądza to, w ocenie Sądu, o tym, że wydana przez powoda decyzja z dnia 28 października 2016 r. jest sprzeczna z prawem i z tej przyczyny jest nieważna. Tym samym nie może ona stanowić podstawy skutecznego roszczenia kierowanego przeciwko członkom kasy, w tym i przeciwko pozwanej.

Już tylko na marginesie powyższych rozważań Sąd zauważył, że niezasadny okazał się zarzut przedawnienia roszczenia pieniężnego dochodzonego przez powoda, przy czym Sąd uwagi te czyni, jak gdyby skuteczne roszczenie w tym przedmiocie przysługiwało Kasie. Termin przedawnienia roszczenia spółdzielni o zapłatę równowartości udziałów przez jej członka wynosi 6 lat zgodnie z treścią art. 118 kc w brzmieniu obowiązującym od dnia 13 lipca 2018 roku, ustalonym przez art. 1 pkt 3 ustawy z dnia 13 kwietnia 2018 roku (Dz. U. poz. 1104). Źródłem tego roszczenia jest stosunek prawny o charakterze wewnętrznym, łączący spółdzielnię i jej członka, a jego podstawę prawną stanowi § 57 ust. 5 Statutu Kasy, która to regulacja stanowi transpozycję art. 26 ust. 3 ustawy o (...). Nie jest to zatem roszczenie związane z prowadzeniem działalności gospodarczej przez Kasę w rozumieniu art. 118 kc, bowiem brak jest bezpośredniego związku tego roszczenia z działalnością finansową Kasy, a tylko taki rodzaj powiązania pomiędzy roszczeniem a stosunkiem o określonym charakterze uprawnia do przyjęcia zastosowania skróconego terminu przedawnienia (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 26 stycznia 2018 r., I ACa 964/17, LEX nr 2478862; wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 28 sierpnia 2017 roku, I ACa 2378/15, LEX nr 2516025; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 2015 roku, I CSK 1003/14, LEX nr 1943195). Jakkolwiek nie sposób nie dostrzec, że przyczyną zanotowanej przez Kasę straty bilansowej za rok 2014 jest prowadzenie działalności gospodarczej, to jednak związek pomiędzy przedmiotem działania Kasy a dochodzonym roszczeniem ma charakter ekonomiczny i nie wpływa na ocenę prawną roszczenia powoda. Na marginesie już tylko należy zauważyć, że do oceny terminu przedawnienia roszczenia Kasy nie mógłby mieć również zastosowania art. 29 § 1 u.p.s., dotyczy on bowiem wyszczególnionych w jego treści roszczeń przysługujących członkowi względem spółdzielni, nie zaś odwrotnie.

Niezależnie od powyższych rozważań Sąd wyraził stanowisko, że nawet, gdyby przedmiotowe roszczenie o zapłatę w celu uzupełnienia straty bilansowej Kasy za rok 2014 rzeczywiście powodowi przysługiwało (choć jak wskazano wyżej – nie przysługuje), to nie zasługuje ono na ochronę, bowiem jego dochodzenie jest sprzeczne z zasadami współzycia społecznego w rozumieniu art. 5 k.c.

Całokształt powyższych okoliczności w ocenie Sądu przesądza o tym, że dochodzenie roszczeń pieniężnych w celu zaspokojenia straty bilansowej Kasy za rok 2014: po pierwsze nie zostało wykazane, po wtóre realizowane jest bezpodstawnie – brak bowiem uchwały walnego zgromadzenia członków spółdzielni, a jakiegokolwiek decyzje syndyka w tym zakresie są nieważne, z powodów podanych powyżej, po trzecie – zmierza do obejścia prawa w postaci art. 19 § 3 u.p.s., w myśl którego członek spółdzielni nie odpowiada wobec wierzycieli spółdzielni za jej zobowiązania, a po czwarte – jest skrajnie sprzeczne z elementarnymi zasadami współzycia społecznego.

Mając na względzie powyższe, Sąd oddalił powództwo w całości.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pełnomocnik powoda zaskarżając tenże wyrok w całości i żądając jego uchylenia oraz przekazania sprawy do ponownego rozpoznania właściwemu Sądowi I instancji z uwagi na nieważność postępowania powstałą w związku z naruszeniem art. 202 k.p.c. poprzez rozpoznanie przez Sąd Rejonowy w Piotrkowie Trybunalskim powództwa objętego właściwością wyłączną (art. 40 k.p.c.) w sytuacji gdy sądem wyłącznie właściwym do rozpoznania wniesionego powództwa byłby Sąd Rejonowy Gdańsk - Północ w Gdańsku.

W przypadku nieuznania wyżej podniesionego zarzutu – skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w całości i obciążenie pozwanego kosztami postępowania.

Zaskarżonemu orzeczeniu - na wypadek nieuwzględnienia zarzutu nieważności postępowania – zarzucił naruszenie:

1. art. 19 § 3 ustawy z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze poprzez uznanie, iż przepis ten ma zastosowanie do zobowiązań powstałych na tle art. 26 ust. 3 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych w postaci odpowiedzialności członków (...) za straty powstałe w kasie w sytuacji gdy art. 26 ust. 3 ustawy o (...) stanowi *lex specialis* w stosunku do art. 19 § 3 Prawo spółdzielcze i nie ma zastosowania w przedmiotowej sprawie;

2. art. 5 k.c. poprzez uznanie przez Sąd, iż roszczenie powoda nie zasługuje na uwzględnienie z powodu naruszenia zasad współzycia społecznego w sytuacji gdy strona pozwana nie podniosła zarzutu naruszenia jakichkolwiek zasad współzycia społecznego, a także Sąd meriti nie wskazał jakich to Spółka naruszeń zasad współzycia społecznego dokonała, skutkujących odmową ochrony sądowej;

3. art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 58 § 1 i art. 5 k.c. poprzez dokonanie swobodnej oceny zebranego materiału dowodowego, a w szczególności wyciągnięcie wniosków sprzecznych z ustaleniami faktycznymi oraz logicznymi w zakresie w jakim Sąd I Instancji stwierdził, iż postępowanie strony powodowej polegające na podjęciu decyzji w przedmiocie odpowiedzialności członków (...) po okresie półtora roku po ogłoszeniu upadłości Kasy jest sprzeczne z prawem i z tejże przyczyny jest nieważne oraz w zakresie w jakim Sąd uznał, iż dochodzenie przez powoda roszczeń w stosunku do strony pozwanej jest sprzeczne z zasadami współzycia społecznego w sytuacji gdy:

- strona powodowa ((...) Sp. z o.o. z siedzibą w W.) nie podjęła żadnej decyzji w przedmiocie zobowiązania członków (...) do dokonania dopłat (uczynił to syndyk masy upadłości (...), który następnie na mocy zawartej umowy cesji zbył rzeczoną wierzytelność na rzecz powodowej Spółki, po uprzednim uzyskaniu zgody Sądu Rejonowego Gdańsk-Północ w Gdańsku);

- wydanie przez syndyka masy upadłości decyzji oparte było na przepisach prawa (art. 26 ust. 3 ustawy o (...) w zw. z § 57 ust. 5 Statutu (...));

- wydana decyzja syndyka została zatwierdzona przez Sąd Rejonowy Gdańsk -Północ w Gdańsku, VI Wydział Gospodarczy prawomocnym postanowieniem z dnia 11 stycznia 2018 r. w sprawie o sygnaturze akt VI GUp 25/14 (poprzez wyrażenie przez Sąd zgody na zbycie powstałej w tenże sposób wierzytelności), a tym samym korzysta z domniemania istnienia tejże wierzytelności oraz powstania decyzji zgodnego z prawem;

- strona pozwana nie podniosła zarzutu naruszenia art. 5 k.c., a także nie zostały sformułowane żadne zasady współzycia społecznego, których naruszenie przez powoda skutkować miałyby odmówieniem ochrony procesowej;

4. art. 365 § 1 k.p.c. z uwagi na uznanie przez Sąd I instancji, iż syndyk masy upadłości (...) z siedzibą w G. nie był uprawniony do wydania decyzji z dnia 28 października 2016 r. w zakresie w jakim stwierdził, że członkowie tejże (...) ponoszą odpowiedzialność za stratę bilansową kasy oraz określił ich odpowiedzialność za stratę bilansową kasy za rok 2014 w podwójnej wysokości wpłaconych udziałów w sytuacji gdy Sąd Rejonowy Gdańsk-Północ w Gdańsku, VI Wydział Gospodarczy w sprawie o sygnaturze akt VI GUp 25/14 prawomocnym postanowieniem z dnia 11 stycznia 2018 r. wyraził zgodę na zbycie przez syndyka w postępowaniu upadłościowym wierzytelności w stosunku do (...) członków Kasy z tytułu ich odpowiedzialności określonych decyzją syndyka masy upadłości z dnia 28 października 2016 r.

Sąd Okręgowy zważył co następuje.

Skarga apelacyjna jest uzasadniona i skutkuje uchynieniem zaskarżonego postanowienia i przekazaniem sprawy Sądowi Rejonowemu w Piotrkowie Tryb. do ponownego rozpoznania.

W przedmiotowej sprawie wbrew twierdzeniom skarżącego nie doszło do nieważności postępowania.

Zgodnie z treścią art. 379 k.p.c. nieważność postępowania zachodzi:

- 1) jeżeli droga sądowa była niedopuszczalna;
- 2) jeżeli strona nie miała zdolności sądowej lub procesowej, organu powołanego do jej reprezentowania lub przedstawiciela ustawowego, albo gdy pełnomocnik strony nie był należycie umocowany;
- 3) jeżeli o to samo roszczenie między tymi samymi stronami toczy się sprawa wcześniej wszczęta albo jeżeli sprawa taka została już prawomocnie osądzona;

4) jeżeli skład sądu orzekającego był sprzeczny z przepisami prawa albo jeżeli w rozpoznaniu sprawy brał udział sędzia wyłączony z mocy ustawy;

5) jeżeli strona została pozbawiona możliwości obrony swych praw;

6) jeżeli sąd rejonowy orzekł w sprawie, w której sąd okręgowy jest właściwy bez względu na wartość przedmiotu sporu.

Wskazana w skardze apelacyjnej zarzut naruszenia przez Sąd pierwszej instancji przepisu art. 40 k.p.c., nawet uznając jego zasadność nie może skutkować przyjęciem nieważności postępowania. Wskazana przez skarżącego sytuacja procesowa, wynikająca z naruszenia przepisów o właściwości miejscowej sądu nie skutkuje nieważnością postępowania.

W uzupełnieniu powyższego stanowiska wskazać należy, że to powód sam wybrał Sąd, przed który wytoczył powództwo stosując jak należy domniemywać normę art. 27 k.p.c. i uznając, że właściwym do rozpoznania sprawy winien być sąd miejsca zamieszkania pozwanego. W tych okolicznościach w ocenie Sądu Okręgowego pozbawił się prawa do zgłaszania powyższego zarzutu. Analiza zagadnienia czy pozew został wniesiony w związku z stosunkiem członkostwa i jakie z tego wynikają skutki dla właściwości sądu jawi się w tych okolicznościach jako zbędna.

Zgodzić się natomiast trzeba ze skarżącym, że wydając zaskarżone orzeczenie Sąd pierwszej instancji dopuścił się naruszenie przepisu art. 19 § 3 ustawy z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze.

Z powołanego przepisu wynika, że co do zasady, członkowie nie ponoszą nigdy osobistej odpowiedzialności ze swoich majątków osobistych wobec wierzycieli kasy za zobowiązania, które ona zaciągnęła. W ocenie Sądu Okręgowego norma prawna wyrażona w tym przepisie nie ma jednak zastosowanie do zobowiązań powstałych na tle art. 26 ust. 3 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo - kredytowych w postaci odpowiedzialności członków (...) za straty powstałe w kasie w związku z postanowieniami Statutu (...). Wystarczającym argumentem dla wyjaśnienia powyższego stanowiska jest stwierdzenie, że przedmiotem sporu w niniejszej sprawie nie było roszczenie zgłoszone przez osobę trzecią przeciwko członkowi spółdzielni a wynikające z działalności spółdzielni, a roszczenie spółdzielni przeciwko jej członkowi. Powyższe oznacza, że roszczenie powstałe na tle art. 26 ust. 3 ustawy o (...) w zw. z § 57 ust. 5 Statutu (...) objęte decyzją syndyka masy upadłości nie jest roszczeniem wierzyciela (...) ani nie wynika z zobowiązań (...) w stosunku do osoby trzeciej.

W uzupełnieniu powyższych uwag wskazać należy, że podwyższony stopień uczestnictwa członków w stratach kasy wyznaczony jest przez przepis bezwzględnie wiążący jako podwójna wysokość wpłaconych udziałów. Jeżeli zatem każdy członek kasy obejmuje i wpłaca jeden udział o wartości 100 zł, to jego stopień uczestnictwa w stratach kasy może zostać powiększony o kolejne 100 zł. Z kolei w przypadku, w którym w kasie istnieje obowiązek objęcia większej liczby udziałów obowiązkowych lub członek objął udziały nadobowiązkowe, wówczas podwyższona granica uczestnictwa członka w stratach bilansowych kasy jest wyznaczona przez iloczyn liczby wszystkich objętych udziałów i wartość wpłaconego udziału.

Wydając zaskarżony wyrok Sąd pierwszej instancji dopuścił się również naruszenia art. 26 ust 3 ustawy o (...). W ocenie Sądu powyższy przepis jako warunek uzasadniający przypisanie odpowiedzialność członków kas za straty powstałe w kasie, w podwójnej wysokości wpłaconych udziałów wskazuje wprowadzenie powyższego obowiązku w statucie. W okolicznościach przedmiotowej sprawy wydaje się, że ten warunek został spełniony, skoro zgodnie z treścią § 57 ust. 5 Statutu (...) „odpowiedzialność członków za straty powstałe w kasie jest równa podwójnej wysokości wpłaconych udziałów”.

Wskazaną uwagę Sąd Okręgowy czyni warunkowo, mając na uwadze wątpliwości Sądu pierwszej instancji co do treści wskazanego statutu.

Niewątpliwie natomiast Sąd Rejonowy dokonał błędnej interpretacji powyższego postanowienia statutu przyjmując, że realizacja wynikającego z niego uprawnienia wymaga odrębnej uchwały. W ocenie Sądu Okręgowego wskazany

wyżej § 57 ust 5 statutu rodzi bezpośrednią podstawę do roszczeń w sytuacji powstania starty bilansowej w kasie (...), bez konieczności wydawania w tym zakresie aktu o charakterze konstytutywnym. Tym samym zakwestionowana przez Sąd pierwszej instancji decyzję syndyk masy upadłości (...) z siedzibą w G. zobowiązującą stronę pozwaną do zapłaty kwoty odpowiadającej wielkości nabytych udziałów, jak słusznie zaznaczył skarżący, należy traktować jako akt o charakterze deklaratoryjnym, a więc akt, który z istoty swej rzeczy nie tworzy, nie znosi, a także nie zmienia istniejącego stosunku prawnego lecz potwierdza jedynie istnienie prawa i obowiązków adresata do którego jest skierowany (członków (...)). Akt ten co najwyżej może doprecyzować i skonkretyzować istniejący stosunek prawny. Trudno w konsekwencji zgodzić się z Sądem pierwszej instancji, że wydanie przez syndyka decyzji nr (...) było sprzeczne z prawem i z tej też przyczyny jest nieważne.

Następstwem powyższego stanowiska jest przyjęcie za nieistotne dla rozstrzygnięcia stanowiska Sądu Rejonowego o niedopuszczalności wydania przez syndyka powołanej decyzji, wynikającej z zastrzeżenia prawa decydowania o obciążeniu członków (...) obowiązkiem pokrycia straty finansowej do kompetencji Zebrania Przedstawicieli Członków (...).

Zgodzić się również należy ze skarżącym, że wydając zaskarżone orzeczenie Sąd pierwszej instancji dopuścił się naruszenia art. 5 k.c.

Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 22 listopada 2018 r. (sygn. akt V CSK 232/18) zasady współzycia społecznego w rozumieniu art. 5 k.c. są pojęciem pozostającym w nierozłącznym związku z całokształtem okoliczności danej sprawy i w takim całościowym ujęciu wyznaczają podstawy, granice i kierunki jej rozstrzygnięcia w wyjątkowych sytuacjach, które przepis ten ma na względzie. Dlatego dla zastosowania art. 5 KC konieczna jest ocena całokształtu szczególnych okoliczności danego wypadku w ścisłym powiązaniu nadużycia prawa z konkretnym stanem faktycznym. Bogactwo stanów faktycznych, implikujące niuansowanie oceny prawnej w zakresie możliwości kwalifikowania postępowania kontrahenta, który podnosi zarzut przedawnienia, jako nadużycia prawa podmiotowego, w tego rodzaju sprawach przez sądy powszechne, nie stanowi problemu prawnego powstałego na tle konkretnych przepisów prawa, których rozstrzygnięcie niezbędne dla sprawy, stwarza realne i poważne trudności, przekraczające poziom występujący zwykle w przypadku każdego procesu decyzyjnego sądu orzekającego w konkretnej sprawie.

Podzielając w pełni powyższe stanowisko wskazać należy, że w przedmiotowej sprawie brak przede wszystkim ustaleń, które pozwoliły by na ocenę całokształtu okoliczności sprawy pod kątem dopuszczalności zastosowania powołanego przepisu. Tym samym argumentację Sądu przedstawioną w tym przedmiocie uznać należało za zbyt ogólnikową a odwołanie się do powyższego przepisu za przedczesne.

Zaakceptować należy również przywołany przez pełnomocnika powoda argument przemawiający za nieprawidłowością zastosowania powołanego przepisu odwołujący się do faktu, że pozwany na żadnym etapie postępowania nie podniósł zarzutu naruszenia zasad współzycia społecznego.

Wydając zaskarżone orzeczenie Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy. Oddalając powództwo oparł się bowiem na błędnych założeniach wynikających z niewłaściwego zastosowania przepisów prawa materialnego. Pomiął jednocześnie obowiązek dokonania ustaleń faktycznych co do okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia.

Przypomnieć należy, że w odpowiedzi na sprzeciw (k.34) pełnomocnik powoda, powołując się na treść § 3 ust. 1 umowy sprzedaży (Cesji) wierzytelności zawartej dnia 19 marca 2018 r. między syndykiem masy upadłości (...) w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w G. a Kancelarią Doradztwa (...) in (...) Spółką z o.o. z siedzibą w W., na podstawie art. 248 § 1 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. wniósł o zobowiązanie syndyka masy upadłości (...) w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w G. do przedłożenia poświadczonego za zgodność z oryginałem dokumentu w postaci deklaracji członkowskiej o numerze (...) złożonej przez M. K.. Ponadto wniósł o zwrócenie się do Sądu Rejonowego Gdańsk -Północ w Gdańsku, VI Wydział Gospodarczy o wydanie odpisu postanowienia z dnia 11 stycznia 2018 r. wydanego w sprawie o sygnaturze akt VI GUp 25/14 z zaznaczeniem daty prawomocności, w którym Sąd wyraził zgodę na zbycie przez syndyka masy upadłości w trakcie postępowania upadłościowego wierzytelności przysługujące (...) w

upadłości likwidacyjnej w G. z tytułu odpowiedzialności 92 565 członków (...) za stratę bilansową kasy za 2014 rok w podwójnej wysokości wpłaconych udziałów w łącznej kwocie 732 799,57 złotych.

Z niezrozumiałych względów Sąd pierwszej instancji pominął powyższe wnioski dowodowe nie wyjaśniając przy tym przyczyn swej decyzji.

Wskazując na potrzebę oddalenia powództwa Sąd pierwszej instancji zgłosił jednocześnie wątpliwości co do prawidłowości treści uchwały z dnia 17 czerwca 2013 r. podjętej przez Zwyczajne Zebranie Przedstawicieli Członków (...) w G.. Pomijając już brak wyjaśnienia przyczyn tych wątpliwości uznać należy, że przyjmując przedstawiony przez powoda dowód w postaci statutu (...) za wymagający weryfikacji wskazać powodowi na tą okoliczność wzywając go tym samym do złożenia innych niezbędnych w jego ocenie dla rozstrzygnięcia dokumentów.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd pierwszej instancji przeprowadzi powyższe dowody. Oceni jednocześnie czy zachodzi potrzeba zwrócenia się do syndyka masy upadłości (...) w G. o udostępnienie uchwały z dnia 17 czerwca 2013 r., pamiętając przy tym, że przepisy prawa spółdzielczego określają odrębny tryb zaskarżenia uchwał organów spółdzielni. Poczyni na podstawie powyższych dokumentów ustaleń faktycznych uwzględniając w przeprowadzonej analizie ocenę zasadności stanowiska powoda o związaniu (art. 365 § 1 k.p.c.) orzeczeniem Sądu Gospodarczego Gdańsk – Północ w Gdańsku z dnia 11 stycznia 2018 r.

Uzupełnione postępowanie dowodowe pozwoli na dokonanie kompleksowych, odzwierciedlających inicjatywę dowodową stron ustaleń faktycznych. Pozwoli na zweryfikowanie nie tylko twierdzeń powoda ale również pozwanego (chociażby związanych z zaprzeczeniem jakoby objął 880 udziałów).

W dalszej kolejności Sąd oceni zasadność powództwa pod kątem § 57 ust. 5 statutu w związku z art. 26 ust. 3 ustawy o (...).

Przyjąć bowiem należy, że przewidziana w tych przepisach dodatkowa odpowiedzialność członków za straty kasy wystąpi dopiero, gdy fundusze zasobowy i udziałowy zużyto do jej pokrycia.

Na koniec w razie uznania, że nie zachodzą inne powody uzasadniające oddalenie powództwa, rozważy jego zasadność w kontekście normy art. 5 k.c. Ewentualne zastosowania wskazanego przepisu i przyjęcie, że roszczenie powoda pozostaje w sprzeczności z zasadami współzycia społecznego, nastąpi po rozważeniu przez Sąd pierwszej instancji wszystkich okoliczności sprawy. Sąd ocenie podda co najmniej okoliczności towarzyszące zawarciu umowy, na podstawie której pozwany nabył udziały, sytuację majątkową i osobistą pozwanego oraz społeczne konsekwencje nieuwzględnienia powództwa związane z koniecznością pokrycia strat upadłego z środków Bankowego Funduszu Gwarancyjnego.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy na podstawie przepisu art. 386 § 4 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy orzekł na podstawie przepisu art. 108 § 2 k.p.c.